Ympäristöministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

NEUVOSTORAPORTTI YM2022-00026

OKY Klobut Liisi, Karjalainen Eero(TEM)

07.02.2022

Asia

Ympäristö- ja energiaministereiden epävirallinen kokous 20.-22.1.2022 Amiensissa, Ranskassa

Kokous

Epävirallinen ympäristö- ja energiaministerikokous 20.01.2022 - 22.01.2022

Ranska järjesti epävirallisen ympäristö- ja energiaministereiden kokouksen osittain yhteiskokouksena. Ympäristöministerit olivat koolla 20.1. ja yhteisiä istuntoja energiaministerien kanssa pidettiin 21.1., minkä jälkeen energiaministerit jatkoivat kokoustaan vielä 22.1. Suomea kokouksessa edustivat ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari sekä työ- ja elinkeinoministeriön valtiosihteeri Jukka Ihanus.

Ensimmäisenä päivänä keskusteltiin kasvinsuojeluaineita koskevan sääntelyn johdonmukaisuudesta Euroopassa, EU:n kestävyyttä edistävästä kemikaalistrategiasta ja tuonnin aiheuttamasta metsäkadosta. Toisena päivänä ympäristö- ja energiaministereiden yhteisistunnoissa keskusteltiin oikeudenmukaisesta siirtymästä sekä metsien ja metsäsektorin roolista ympäristö-, energia- ja ilmastopolitiikassa. Kolmantena päivänä energiaministerit keskustelivat energianhinnoista ja energiatehokkuusdirektiivistä.

<u>Kasvinsuojeluaineita koskevan sääntelyn johdonmukaisuus Euroopassa</u>

Ensimmäisenä päivänä ihmisten, ympäristöterveyden ja luontoympäristön suojelu olivat ympäristöministereiden keskustelun aiheina. Ensimmäisen keskustelun aiheena oli maatalouden ekologinen siirtymä, jossa keskusteltiin puheenjohtajan esittämien kysymysten pohjalta kasvinsuojeluaineita/torjunta-aineita koskevan sääntelyn johdonmukaisuudesta Euroopassa. Kysymyksissä tiedusteltiin jäsenvaltioiden hyviä käytäntöjä kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämiseksi ja mitkä olisivat kiireellisimpiä toimia mahdollisimman yhtenäisen eurooppalaisen kehikon luomiseksi. Lisäksi kysyttiin jäsenvaltioiden näkemyksiä toimista ja välineistä, joilla voitaisiin vastata EU:n tavoitteeseen vähentää kasvinsuojeluaineisiin liittyviä riskejä tuontielintarvikkeissa. Kolmantena kysymyksenä puheenjohtaja tiedusteli jäsenvaltioiden näkemystä siitä, miten EU:n tulisi toimia sellaisten vaarallisten kemikaalien kohdalla, jotka on kielletty EU:ssa?

Ympäristökomissaari Sinkevicius vahvisti puheenvuorossaan, että komissio antaa maaliskuun lopulla ehdotuksen torjunta-aineiden kestävästä käytöstä, mikä sisältää myös olemassa olevan direktiivin muutosehdotuksen. Meidän tulee siirtyä EU:ssa turvallisempiin vaihtoehtoihin ja minimoida haitalliset vaikutukset. Komissaari odotti kuulevansa keskustelussa monista hyvistä kansallisista käytännöistä. Lisäksi hän painotti torjunta-aineiden käytön yhteyttä pölyttäjien tilanteeseen ja vesihuoltoon. Komissaari piti kiireellisenä edetä myös siinä, että EU ei veisi kemikaaleja, joita emme itse käytä.

Keskustelussa maat kertoivat hyvistä käytännöistään torjunta-aineiden käytössä. EU:n Pellolta pöytään -strategiassa esitettyä tavoitetta puolittaa kemiallisten torjunta-aineiden käyttö ja vähentää 50% kaikkein haitallisimpien torjunta-aineiden käyttöä vuoteen 2030 mennessä tuettiin laajasti ja keskusteltiin keinoista näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Keskustelussa korostettiin tarvetta löytää torjunta-aineille vaihtoehtoisia keinoja ja tarjota tällaisia ratkaisuja viljelijöille. Monissa puheenvuoroissa korostettiin myös tarvetta johdonmukaisesti toimeenpanna eri strategioissa asetettuja tavoitteita. Huoli torjunta-aineiden vaikutuksista pölyttäjiin ja pohjavesiin nostettiin myös esille. Lisäksi painotettiin sitä, että tuontituotteilta tulisi edellyttää samoja standardeja torjunta-aineiden suhteen kuin mitä EU:ssa noudatetaan. Jäsenvaltiot olivat myös varsin yksimielisiä siitä, että EU:n tulisi tarkastella kriittisesti kolmansiin maihin vietäviä kemikaaleja, jotka on kielletty EU:ssa. Joissakin puheenvuoroissa huomautettiin kuitenkin myös siitä, että EU:ssa tuotetaan jonkun verran sellaisia kemikaaleja, joilla on mahdollisuus torjua aivan toisenlaisissa olosuhteissa esiintyviä haittoja ja jotka eivät siis missään tilanteessa tule käytettäväksi EU:n alueella, mutta ovat välttämättömiä muualla. Ennakkosuostumusmenettelyn käyttöä kansainvälisten sopimusten mukaisesti pidettiin monissa puheenvuoroissa ehdottoman tärkeänä.

Suomi totesi puheenvuorossaan tukevansa Pellolta pöytään –strategiassa esitettyä tavoitetta vähentää torjunta-aineiden aiheuttamaa riskiä ympäristölle ja vähentää niiden käyttöä vähintään 50% vuoteen 2030 mennessä. Suomi totesi panostavansa viljelijöiden koulutukseen ja neuvontaan torjunta-aineiden käytössä sekä vahvistavansa viljelijöiden tietoisuutta integroidusta torjunta-aineiden hallinnasta. Suomi toi esiin, että suomalaiset viljelijät ovat enenevässä määrin kiinnostuneita luonnonmukaisesta viljelystä ja korosti tutkimuksen sekä ei-kemiallisten kasvinsuojelukäytäntöjen merkitystä maatalouden ekologisessa muutoksessa. Suomi piti tärkeänä jatkaa EU:n työtä kansainvälisessä torjunta-ainejäämiä käsittelevässä komiteassa edistämässä EU:n periaatteita ja kansainvälistä yhteistyötä torjunta-ainejäämien enimmäismäärien harmonisoimiseksi. Suomi korosti myös ennakkosuostumusmenettelyn käyttöä EU:n viedessä EU:ssa tuotettuja, mutta EU:ssa kiellettyjä vaarallisia kemikaaleja. On kuitenkin vaikeaa hyväksyä, että EU vie omilla markkinoillaan kiellettyjä kemikaaleja ja siksi EU:n tulisi muuttaa tätä käytäntöä mahdollisimman pian.

Puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että komissiolta maaliskuun lopulla tulossa olevaa ehdotusta torjunta-aineiden kestävästä käytöstä käsitellään maatalousneuvostossa, mutta kesäkuun ympäristöneuvostossa aiheesta käydään näkemysten vaihto. Aihe on Ranskalle tärkeä.

Lounaskeskustelu EU:n kestävyyttä edistävästä kemikaalistrategiasta

Puheenjohtaja oli esittänyt lounaskeskustelua varten kysymyksen, missä tiedusteltiin jäsenvaltioiden näkemystä siihen, mitä toimia tulisi priorisoida ja pitää kiireellisinä EU:n kestävyyttä edistävän kemikaalistrategian toimeenpanossa, jotta saavuttaisimme EU:n vihreän kehityksen ohjelman tavoitteen kohti ilman, veden ja maaperän saasteettomuutta?

Komissio kertoi suunnitelmista uudistaa kemikaalilainsäädäntöä, ml. REACH- ja CLP-asetukset ja jäsenvaltioilla oli mahdollisuus tuoda esiin painotuksiaan tähän liittyen. Tärkeänä pidettiin edetä yhteisesti vaarallisten kemikaalien poistamiseksi markkinoilta. Tässäkin keskustelussa nousi esiin haaste, joka liittyy EU:ssa kiellettyjen vaarallisten kemikaalien vientiin EU:n ulkopuolelle.

Suomi piti puheenvuorossaan tärkeänä, että lainsäädännön uudistusta käytetään koherenssin lisäämiseen. Horisontaaliset aloitteet ovat tärkeitä, kuten ehdotukset, jotka koskevat välttämätöntä käyttöä, yksi aine yksi arvio –käsitettä/prosessia ja nanomateriaalien määrittelyä. Samalla kun lisätään uusia vaaraluokkia hormonitoimintaa häiritseville aineille sekä pysyville, liikkuville ja myrkyllisille aineille kemikaalien luokitusta, merkintää ja pakkausta koskevan asetusuudistuksen yhteydessä, tulee varmistaa, että REACH-asetuksen tietovaatimuksia muokataan siten, että ne antavat riittävät tiedot luokittelun tekemiseksi. Lupamenettely kemikaalien käytön rajoittamiseksi on REACH-sääntelyn

keskeisiä elementtejä. Suomi painotti, että viime vuosina saatua kokemusta järjestelmän toiminnasta tulee hyödyntää, kun näitä prosesseja uudistetaan ja samalla varmistaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun korkea taso. Uudistus antaa mahdollisuuden lisätä rekisteröintivaatimus polymeereille ja saada tietoa näistä laajasti käytetyistä kemikaaleista. REACH-asetuksen uudistus on myös mahdollisuus tarkastella laajemmin muusta sektorilainsäädännöstä nousevia kysymyksiä. Suomi piti tärkeänä, että REACH säilyy keskeisenä ja tehokkaana kemikaalilainsäädännön kehyksenä ja samalla on tärkeää välttää päällekkäisyyksiä sekä ristiriitaisuuksia.

Toinen työistunto tuonnin aiheuttamasta metsäkadosta

Ympäristöministereiden toisessa työistunnossa keskusteltiin tuonnin aiheuttamasta metsäkadosta. Keskustelu liittyi komission joulun alla antamaan asetusehdotukseen, jonka tavoitteena on maailman metsäkadon ehkäiseminen ja metsien tilan heikkenemisen pysäyttäminen. Ehdotuksen tavoitteena on rajoittaa EU:n kysynnän ja tuotannon aiheuttamaa metsäkatoa ja metsien tilan heikentymistä sekä vähentää metsäkatoa tai metsien tilan heikentymistä aiheuttavien tuotteiden kulutusta EU:ssa sekä lisätä laillisten ja metsäkatovapaiden tuotteiden kysyntää. Aihe on tärkeä prioriteetti Ranskan puheenjohtajakaudella ja tavoitteena on hallittu eurooppalainen järjestelmä, joka voi toimia esimerkkinä muulle maailmalle. Asetusehdotuksen käsittelyä viedään vahvasti eteenpäin sitä varten perustetussa ad hoc -työryhmässä. Ympäristöneuvosto on vastuuneuvosto ja maaliskuussa ehdotuksesta käydään keskustelu neuvostossa. Aiheesta käydään keskustelu myös maatalousneuvostossa.

Keskustelun tarkoituksena oli saada käsitystä jäsenvaltioiden alustavista näkemyksistä ehdotukseen ja erityisesti haasteisiin, jotka liittyvät yhteistyöhön kolmansien maiden kanssa. Puheenjohtajan kysymykset käsittelivät sitä, mitkä ovat maiden kansalliset tai muun EU-politiikan mukaiset kokemukset hyvistä käytännöistä tai toimista, joilla voitaisiin estää tuonnin aiheuttamaa metsäkatoa? Lisäksi kysyttiin, mitkä ekosysteemit ja perustuotteet olisi tärkeintä huomioida tässä asiassa sekä minkälaista yhteistyötä pitäisi tehdä kolmansien maiden kanssa, jotta voimme taistella tehokkaasti metsäkatoa vastaan?

Ympäristökomissaari Sinkevicius totesi puheenvuorossaan esitelleensä komission ehdotuksen jo joulukuun ympäristöneuvostossa ja olevansa tyytyväinen, että Ranska on nostanut ehdotuksen yhdeksi painopisteekseen. Ehdotus on myös komissiossa painopiste samoin kuin Euroopan parlamentissakin, joten asian käsittely etenee toivottavasti nopeasti. Komissio toivoi kuulevansa tässä keskustelussa erityisesti jäsenvaltioiden ajatuksia ehdotuksen soveltamisalasta. EU:n tulee olla hyvin tasapuolinen suhteessa kolmansiin maihin. Lisäksi EU:n tulee kannustaa erityisesti suuria kumppanimaitaan (esim. USA, Kanada, Kiina) vastaaviin toimiin.

Puheenvuoroissa tuotiin esiin, että maiden kannanmuodostus komission ehdotukseen oli vielä pääsääntöisesti kesken. Keskustelussa ehdotukseen suhtauduttiin lähtökohtaisesti myönteisesti ja pidettiin hyvänä, että tämän avulla voitaisiin lisätä eurooppalaisten kuluttajien ymmärrystä siitä, että he voivat kulutuksensa kautta vaikuttaa siihen, että trooppisia metsiä ei tuhottaisi. Ihmisoikeusnäkökulma, naisten ja alkuperäiskansojen oikeudet nostettiin joissakin puheenvuoroissa esiin. Laajasti tuettiin sitä, että EU toimii esimerkkinä ja että ehdotuksen myötä yritysten on otettava due diligence (asianmukainen huolellisuus) –näkökulma entistä paremmin huomioon. Pääsääntöisesti säädösehdotuksen kuuden säänneltäväksi ehdotetun tuotteen (nautakarja, kaakao, kahvi, palmuöljy, soija ja puu) listaan oltiin tyytyväisiä. Muutamissa puheenvuoroissa katsottiin, että ehdotuksessa esitettyjen tuotteiden listaa tulisi täydentää kumilla ja maissilla. Useassa puheenvuorossa nostettiin myös esiin, että esitettyjen tuotteiden tuotannon vaikutukset tulisi ottaa huomioon myös muissa herkissä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erittäin rikkaissa ekosysteemeissä, kuten kosteikot, turvemaat ja niityt/ruohomaat (grasslands), ja harkita niiden sisällyttämistä asetusehdotukseen. Tuettiin

myös sitä, että EU vahvistaa keskustelua ja yhteistyötä aiheesta kolmansien maiden kanssa tuotannon läpinäkyvyyden edistämiseksi ja nostettiin esiin myös WTO-sääntöjen huomioiminen.

Suomi nosti esiin puheenvuorossaan, että on ehdottoman tärkeää puuttua tehokkaasti EU-kulutuksen aiheuttamiin negatiivisiin biodiversiteetti- ja ilmastovaikutuksiin, joilla on vaikutusta metsäkatoon ja metsien tilan heikentymiseen. Meillä on vielä paljon tehtävää myös kansallisesti, jotta pystymme minimoimaan kielteisiä maankäytön muutoksen vaikutuksia ja vähentämään metsäkadon aiheuttamia päästöjä. Myös Suomi totesi, että olemme vielä viimeistelemässä kantaamme komission ehdotukseen. Lisäksi korostimme, että Suomen kaltaisessa hyvin metsäisessä maassa maankäytön muutoksia ei ole mahdollista täysin välttää. Siksi ehdotuksessa tulisi ottaa huomioon kansallinen joustomahdollisuus ja jonkinlainen vähimmäistaso maankäytönmuutoksille. Ehdotus on hyvin konkreettinen ja on tärkeää, että se myös toimeenpannaan tehokkaasti jäsenvaltioissa. Suomi katsoi, että lähtökohtaisesti ehdotuksen soveltamisala ekosysteemien ja tuotteiden osalta vaikuttaa asianmukaiselta. Suomi painotti lisäksi, että metsäkato on globaali ongelma ja siksi kansainvälinen yhteistyö muiden maiden ja merkittävien kuluttajamarkkinoiden kanssa on välttämätöntä. Meidän tulee rakentaa aiemman kokemuksen pohjalle, kuten FLEGT-ohjelma ja tukea hyvää hallintoa, osallistavaa päätöksentekoa sekä kestäviä tuotantoketjuja ja maankäyttöpolitiikkoja osana kehitysyhteistyöohjelmiamme.

Ympäristö- ja energiaministereiden yhteislounaan keskustelu oikeudenmukaisesta siirtymästä

Yhteislounaalla keskusteltiin vähähiilisen siirtymän tarjoamien mahdollisuuksien ja oikeudenmukaisen siirtymän välisestä yhteydestä. Puheenjohtaja oli esittänyt tähänkin keskusteluun kolme kysymystä, jotka lähestyivät aihetta seuraavista näkökulmista: 1) Näyttääkö Fit for 55 -paketin arkkitehtuuri vastaavan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden haasteisiin?, 2) Kansallisten kokemustenne ja EU:n aloitteiden pohjalta, mitä toimia tulisi priorisoida eurooppalaisella tasolla, jotta voimme varmistaa, että ekologinen siirtymä on reilu ja kuitenkin säilyttää kunnianhimon tason?, 3) Millä sektoreilla Fit for 55 -paketin toimeenpano voisi luoda eniten kasvua ja työllistymismahdollisuuksia? Kuinka saamme eniten irti näistä huolehtien samalla oikeudenmukaisuudesta ja tasapuolisuudesta?

Keskustelussa korostettiin oikeudenmukaisen siirtymän tärkeyttä ja keinoja tai tukivälineitä, joita kohdistetaan työntekijöiden uudelleenkoulutukseen, yritysten siirtymään ja kotitalouksien avustamiseen keskittyen kuitenkin kaikkein haavoittuvimpiin. Kansallisten ja EU-tason konkreettisten toimenpiteiden osalta jäsenvaltioilla on eriäviä näkemyksiä ja käytäntöjä, joten keskustelua aiheesta tulee jatkaa.

Keskustelussa nousi esiin komission ehdotus päästökauppajärjestelmän laajentamisesta rakennuksiin ja tieliikenteeseen. Tähän asiaan jäsenvaltioilla on hyvin erilaisia näkemyksiä ja syvällistä keskustelua aiheesta on jatkettava, mukaan lukien vaihtoehtoiset lähestymistavat. Keskustelussa nousi esiin myös päästöoikeuksien korkea hinta ja, että on tärkeää, että nämä hinnat ovat ymmärrettäviä, jotta ne rohkaisevat pitkän aikavälin investointeja ja uusien teknologioiden syntyä.

Päästökauppadirektiivin laajentamisen osalta rakennuksiin ja tieliikenteeseen jäsenvaltiot toistivat aiempia työryhmässä ja neuvoston kokouksissa esittämiään kantoja, joiden mukaan osa suhtautuu ehdotukseen hyvin varauksellisesti ja jotkut myönteisemmin. Monilla mailla on huoli siitä, voiko järjestelmä olla reilu ja sosiaalisesti hyväksyttävä. Keskustelussa esitettiin myös, että jäsenvaltioille voitaisiin antaa mahdollisuus jättäytyä järjestelmän ulkopuolelle. Suomi totesi, että päästökauppajärjestelmän tulee olla keskeinen osa EU:n ilmastopolitiikkaa. Suomi katsoo, että kustannustehokas hiilen hinnoittelun laajentaminen uusille sektoreille, kuten rakennukset ja tieliikenne, on tärkeää. Pidämme yleisesti hyvänä, että jäsenvaltiot voisivat käyttää suuremman osan päästökauppatuloistaan ilmastotoimiin sekä tukemaan vihreää ja oikeudenmukaista siirtymää.

Muutama maa, jolla on käytössä oma hiilen hinnoittelujärjestelmä (vero), ovat huolissaan siitä, kuinka päästökauppajärjestelmän laajennus olisi yhteensopiva heidän kansallisen järjestelmänsä kanssa ja pystyisikö päästökauppajärjestelmän laajennukseen liittyvä sosiaalinen ilmastorahasto takaamaan verotuloihin verrattavan tulon. Joissakin puheenvuoroissa korostettiin myös sitä, että päästökauppajärjestelmän laajennus liikenteeseen ei saisi estää liikenteen CO2-päästöstandardien kunnianhimoista kiristämistä. Osa itäisen ja eteläisen Euroopan maista suhtautuu periaatteessa myönteisesti ehdotukseen sosiaalisesta ilmastorahastosta, mutta eivät pidä siinä ehdotettua rahoitustasoa riittävänä. Suomi ja muutama muu sosiaaliseen ilmastorahastoon kriittisesti suhtautuva maa korosti sitä, että olemassa olevia rahoitusvälineitä ja -kanavia, kuten oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, elpymis- ja palautumistukiväline sekä modernisaatiorahasto, tulisi käyttää oikeudenmukaisen siirtymän rahoitukseen. Suomi painotti myös sitä, että sosiaaliturva ja hyvinvointijärjestelmä tulee jatkossakin rahoittaa kansallisesti. Muutamassa puheenvuorossa esitettiin, että komissio kävisi vielä läpi vaihtoehdot monivuotisen rahoituskehyksen avaamiselle. Keskustelussa esitettiin pohdittavaksi myös sosiaaliselle ilmastorahastolle vaihtoehtoinen lähestymistapa jakaa päästökauppajärjestelmän tuotot vuosittain jäsenmaille suhteessa asukasmäärään, jolloin jäsenvaltiot voisivat jakaa nämä tulot itse arvioimiensa sosiaalisten vaikutusten mukaisesti.

Lopuksi komission varapuheenjohtaja Timmermans muistutti siitä, että päästökauppajärjestelmän laajennusta liikenteeseen ja rakennuksiin on esitetty, koska päästöt näillä sektoreilla kasvavat eivätkä ainakaan vähene. Hän kehotti myös niitä jäsenvaltioita, jotka vastustavat sosiaalista ilmastorahastoa ja haluavat pitää omat veronsa, laskemaan vielä uudestaan lopputuloksen. Lisäksi vpj Timmermans ihmetteli edelleen, että maat, jotka olisivat saamapuolella, suhtautuvat kriittisesti sosiaaliseen ilmastorahastoon. Hän totesi jossain määrin ymmärtävänsä siihen kriittisesti suhtautuvia nettomaksajia. Lopuksi hän totesi, että tarvitaan vielä paljon keskustelua ja analyyseja aiheesta.

Samoin puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että ETS:ssä ja sen laajennuksessa on vielä paljon työtä jäljellä, mutta tavoitteena on edetä myös tässä ripeästi. Sosiaalisessa ilmastorahastossa on monia avoimia kysymyksiä, mutta keskustelu jatkuu myös sen osalta maaliskuun ympäristöneuvostossa.

<u>Ympäristö- ja energiaministereiden yhteisistunto metsien ja metsäsektorin roolista ympäristö-, energia- ja ilmastopolitiikassa</u>

Tässä keskustelussa vahvistui metsien ja metsäsektorin keskeinen ja monitahoinen merkitys ilmasto-, ympäristö- ja energiapolitiikoille. Keskustelu vahvisti ymmärrystä siitä, että on tarpeen määritellä kunnianhimoiset, yhteensopivat tavoitteet erityisesti LULUCF-asetuksen ja uusiutuvan energian direktiivin uudistamista koskeviin Fit for 55 -paketin neuvotteluihin. Puheenvuoroissa tuotiin toisaalta esiin metsien merkitys hiilinieluina sekä biologisesti monimuotoisina ekosysteemeinä ja toisaalta taloutta tukevana elinkeinosektorina, joka voi tuottaa yhteiskunnalle ilmaston kannalta kestäviä materiaaleja esimerkiksi biomuovien ja biotekstiilien muodossa.

Energiakomissaari Kadri Simson totesi puheenvuorossaan biomassan olevan EU:n tärkein energialähde, joka kattaa 10 % energian loppukulutuksesta sekä 60 % uusiutuvasta energiasta. Bioenergia on siten monissa jäsenvaltioissa erottamaton osa energiasektoria. Komissaari korosti bioenergian tuotannon kestävyyden olevan tärkeää ilmastotavoitteisiin pääsemisen kannalta. Negatiivisia vaikutuksia hiilinieluille ja biodiversiteetille olisi vältettävä. Komission ehdotukset kestävyyskriteereiksi uusiutuvalle energialle, tiukemmat säännöt metsille sekä kaskadiperiaatteen pakollisuus jäsenvaltioille ovat komissaarin mukaan kaikki linjassa komission biodiversiteettistrategian kanssa.

Ympäristökomissaari Sinkevičius toi puheenvuorossaan esiin, että hiilinielujen väheneminen Euroopassa on monipuolinen haaste, joka on ongelma niin ilmaston, biodiversiteetin kuin resilienssinkin kannalta. Komission ehdotusten on biodiversiteettistrategian mukaisesti määrä

kannustaa hiilinielujen lisäämiseen ja metsien haavoittuvuuden vähentämiseen biomassan käyttötapojen sääntelyn avulla. Kokopuun käyttöä biomassaksi tulisi välttää ja hyödynnettävän puun elinkaarta pidennettävä. Jäsenvaltioiden tulisi biomassan sijaan fokusoida vahvemmin esimerkiksi orgaanisen jätteen hyödyntämiseen. Samalla biotaloutta olisi komissaarin mukaan laajennettava siten, että biomassaa hyödynnettäisiin yhä enemmän muilla sektoreilla kuin energiantuotannossa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa komission strategioissa ja niihin pohjautuvissa ehdotuksissa nähtiin paljon hyvää, mutta keskustelua herätti se, miten paljon jäsenvaltioilla tulisi säilyä liikkumatilaa, kun sääntelyä ollaan kiristämässä. Vaikka metsänhoidon kestävyys nähtiinkin läpi linjan tärkeänä, osa jäsenvaltioista painotti, että tavoitetason määrittelyssä on huomioitava ilmaston ja biodiversiteetin lisäksi myös taloudelliset näkökulmat sekä jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet ja lähtökohdat. Suomi esitti, että ilmastopolitiikassa tulisi keskittyä erityisesti päästöjen vähentämiseen ja fossiilisista polttoaineista luopumiseen. Metsillä ja hiilinieluilla on tässä tärkeä, mutta rajallinen rooli.

Osassa puheenvuoroja korostettiin, että biomassan ja puun käytön merkitystä ilmastotavoitteiden saavuttamiselle ja biodiversiteetille on reflektoitava realistisesti, tieteeseen perustuen. Olisi rehellisesti laskettava hiilinieluja sekä sektorin hiilidioksidipäästöjä. Biomassan kestävyys nähtiin laajasti tärkeänä, mutta toiset katsoivat, että tällä hetkellä suuri osa biomassan käytöstä ei ole kestävää ja erityisesti muun kuin ylijäämäpuun energiakäyttöä tulisi lähtökohtaisesti välttää.

Useissa jäsenvaltioiden puheenvuoroissa otettiinkin kantaa kaskadiperiaatteeseen ja sen pakollisuuteen.
Osa jäsenvaltioista ilmaisi kannatuksensa komission ehdotukselle ja kaskadiperiaatteelle katsoen, että puun käyttämistä energiaksi tulisi välttää. Toiset taas vastustivat EU:n laajuista sitovaa sääntelyä nähden. Osa jäsenvaltioista, mukaan lukien Suomi, katsoi markkinoiden jo nyt toteuttavan periaatetta ilman sääntelyäkin. Näistä moni viittasi 10 jäsenvaltion allekirjoittamaan bioenergian roolia uusiutuvan energian direktiivissä koskevaan yhteiskirjeeseen, jossa katsottiin, että metsien käyttöä ja biodiversiteettiä koskeviin mahdollisiin haasteisiin tulisi vastata ensisijaisesti muilla keinoin kuin bioenergian kestävyyskriteerejä muuttamalla. Suomi piti tärkeänä, että kaskadiperiaatteen toteutuksessa otetaan huomioon kansalliset ja alueelliset olosuhteet ja uusiutuvan energian direktiivissä kaskadiperiaatteen soveltamisella tulisi olla yhteys direktiivin tukijärjestelmiin. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta vastaava komission varapuheenjohtaja Frans Timmermans osallistui keskusteluun toteamalla kaskadiperiaatteen olevan ehdottoman kriittinen (absolutely critical) katsoen, että Euroopan metsille on parempaakin käyttöä kuin niiden polttaminen.

Lopuksi puheenjohtaja totesi keskustelun olleen intensiivinen, mikä osoittaa, että aiheesta on vaikea löytää kokonaisvaltaista jaettua näkemystä. Yksimielisyyttä puheenjohtaja näki kuitenkin siinä, että jäsenvaltioiden kannattaa jatkaa hyvien käytäntöjen jakamista. Keskustelu oli rikasta myös kaskadiperiaatteen osalta, mutta työstämistä on vielä paljon jäljellä. Keskustelussa jaettiin näkemys siitä, että puun käytön tulee olla kestävää sekä siitä, että kierrättämistä sekä jätteiden ja biomassaan käyttöä tulee kehittää. Aihepiiriä koskevien Fit for 55 -teemojen käsittelyä ministerikokoonpanolla jatketaan maaliskuun ympäristöneuvostossa sekä kesäkuun energianeuvostossa.

<u>Energiaministerien ensimmäinen työistunto energiahinnoista</u>

Keskustelu energiahinnoista ja energiamarkkinoiden tilanteesta käytiin puheenjohtajavaltio Ranskan toimittaman tausta-asiakirjan pohjalta. Ministerejä oli puheenvuoroissaan pyydetty ottamaan kantaa siihen, miten eurooppalaisille kuluttajille voitaisiin taata kohtuuhintaisen energian jatkuva saatavuus ja kuinka liiallinen hintavolatiliteetti sekä energiatukkumyyjien mahdolliset kaatumiset voitaisiin välttää. Toisaalta ministerien näkemyksiä toivottiin markkinareformien mahdollisesta tarpeellisuudesta investointisignaalien säilyttämiseksi, kun uudet teknologiat ovat yhä aiempaa pääomaintensiivisempiä.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa tausta-asiakirjan ulkopuolelta nousi esiin huoli Ukrainan tilanteesta sekä Euroopan riippuvuudesta venäläisestä kaasusta. Puheenjohtajana toiminut Ranskan ministeri Barbara Pompili totesi aloituspuheenvuorossa markkinoiden olevan erittäin herkät ja volatiilit kärjistyneestä geopoliittisesta tilanteesta johtuen. Hinnat eivät puheenjohtajan mukaan tule vakautumaan niin pian kuin vielä pari kuukautta sitten odotettiin.

Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto ACER:n Christian Zinglersen esitti ministereille virastonsa tilannekatsauksen viimeisimmistä kehityskuluista energiamarkkinoilla. ACER esitteli komission tilaaman alustavan raporttinsa jo syksyllä 2021 ja viraston lopullinen raportti on tarkoitus antaa huhtikuussa 2022. Zinglersen katsoi korkean kaasun hinnan seuraavan kysynnän ja tarjonnan lainalaisuuksia, mutta toisaalta huoli saatavuuden heikentymisestä sekä poliittinen jännite vaikuttavat hintoihin. Sähköntuotannon osalta tärkeä kysymys on, miten voidaan varmistaa riittävät investoinnit vähähiiliseen tuotantoon samalla, kun pidetään kiinni EU:n markkinaintegraation hyödyistä. Onko ylimääräisille mekanismeille tarvetta investointien varmistamiseksi? Näitä kysymyksiä ACER tulee käsittelemään raportissaan huhtikuussa.

Useat jäsenvaltiot kertoivat puheenvuoroissaan kansallisista tukipaketeistaan, joihin on sisältynyt muun muassa energiaverotukseen sisältyviä helpotuksia kotitalouksille ja pk-yrityksille. Valtaosa jäsenvaltioista on toteuttanut jonkinlaisia komission syksyllä 2021 julkaiseman ”työkalupakin” mukaisia toimia. Ministerien käymän keskustelun perusteella näkemykset eroavat ennen kaikkea siitä, ovatko työkalupakin toimet riittäviä.

Osa jäsenvaltioista painotti tarvetta seurata energiamarkkinoita siltä osin, tarjotaanko uusiutuvan/puhtaan energian tuottajille tarpeeksi investointisignaaleja ja joustavuutta. Markkinamyönteiset jäsenvaltiot katsoivat, että markkina on toiminut juuri kuten pitääkin myös poikkeuksellisissa olosuhteissa, eikä markkinarakenteeseen tulisi tehdä muutoksia hätiköidysti. Näissä puheenvuoroissa korostettiin pikemminkin tarvetta tukea pitkän aikavälin toimia, jotta vastaavat hintojen nousut voitaisiin tulevaisuudessa välttää – hyvin toimivia markkinoita ja niiden lyhyen aikavälin hinnoittelua ei tulisi siten sorkkia. Myös komission ja ACER:n tarvetta seurata energiamarkkinoita korostettiin: tarvitaan läpinäkyvyyttä, eikä minkäänlaista markkinamanipulaatiota pidä suvaita.

Uusiutuvan/puhtaan energian edistäminen, energialähteiden monipuolistuminen sekä tuotannon hajauttaminen nostettiin useissa puheenvuoroissa esiin keinoina markkinoiden ja hintojen vakauden vahvistamiseksi. Myös siirtoyhteyksien merkitystä painotettiin huomauttaen, että energiahinnoissa on ollut Euroopassa merkittäviä alueellisia eroja.

Useissa puheenvuoroissa ACER:n toivottiin esittävän huhtikuussa konkreettisia suosituksia siitä, millaisia toimia EU:ssa pitäisi sen näkemyksen mukaan tehdä. Lopuksi puheenjohtaja totesi, että aiheen käsittelyä voidaan ACER:n raporttia hyödyntäen jatkaa kesäkuun energianeuvostossa.

<u>Toinen työistunto energiatehokkuudesta ja energiatehokkuusdirektiivin uudistamisesta</u>

Komissaari Simson totesi keskustelun aluksi pitämässään puheenvuorossa, että energiatehokkuusdirektiivin uudistamista koskevan ehdotuksen kanssa olisi edettävä nopeasti. Komissio on tehnyt useita ehdotuksia ja aloitteita energiatehokkuuden edistämiseksi ja sillä on tärkeä rooli EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Energiatehokkuuden edistämiseen on allokoitu runsaasti rahaa esimerkiksi rakennusten perusparannusten kautta. Simson nosti esiin myös kryptovaluuttojen louhinnan energiaintensiivisyyden todeten, että asiaan vastaamiseksi tarvitaan sääntelyä. Haasteeseen pyritään vastaamaan erityisesti ekosuunnittelua koskevan sääntelyn kautta, mutta asia on tärkeä huomioida myös energiatehokkuudesta puhuttaessa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa toistui usein näkemys siitä, että vaikka energiatehokkuus nähdäänkin tärkeänä osana ilmastotoimia, ei hallinnollista taakkaa tulisi tarpeettomasti kasvattaa. Tärkeäksi nähtiin tunnistaa jäsenvaltioiden erilaiset kansalliset lähtökohdat ja olosuhteet. Tästä syystä monissa puheenvuoroissa EU-tason sitoviin tavoitteisiin suhtauduttiin kriittisesti ja korostettiin jäsenvaltioiden tarvetta voida itse määrittää kustannustehokkaimmat toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös oikean tavoitetason määrittäminen nähtiin osassa puheenvuoroja hankalaksi, sillä esimerkiksi sähköistyminen ja vety tulevat nostamaan energian tarvetta. Toisaalta joissakin puheenvuoroissa katsottiin, ettei komission ehdottama energiatehokkuusdirektiivin ylätavoite ole tarpeeksi kunnianhimoinen.

Energiaköyhyys nostettiin useissa puheenvuoroissa esiin energiatehokkuuskeskustelun keskeisenä aspektina. Huomiota nähtiin tarpeelliseksi kiinnittää erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja politiikkatoimien sosiaalisiin vaikutuksiin. Suomen puheenvuorossa todettiin, että meillä energiaköyhyys ei ole energiapoliittinen kysymys, vaan asianmukaiset energiapalvelut taataan sosiaalipolitiikan keinoin.

Myös Suomen puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota jäsenvaltioiden erilaisiin lähtökohtiin ja olosuhteisiin. Osa EU-tason energiatehokkuustoimista voisi implementoituina jopa lisätä päästöjä Suomessa. Ilmastotavoitteiden ja kustannustehokkuuden tulisi olla energiatehokkuustoimien perustana.

Suomen edustajat

Ilmasto- ja ympäristöministeri Emma Kari, valtiosihteeri Terhi Lehtonen ja kansainvälisten asiain neuvos Liisi Klobut YM
Valtiosihteeri Jukka Ihanus ja erityisasiantuntija Eero Karjalainen TEM

Asiakirjat

Puheenjohtajamaa Ranskan tausta-asiakirjat kokousta varten.

Liitteet

Viite

Asiasanat	55-valmiuspaketti, energia, energiatehokkuus, ilmastonmuutos, kemikaalit, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto, metsät, torjunta-aineet, ympäristö, ympäristöneuvosto, uusiutuvat energianlähteet
Hoitaa	**LVM, MMM, STM, TEM, UM, YM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, OKM, PLM, RUOKA, SM, TULLI, VM, VNK, VTV